

PROCESI INTEGRACIJE HRVATSKIH IMIGRANATA U SLOVENIJI

Marina PERIĆ
Institut za migracije i narodnosti, Zagreb
UDK: 323.113(497.4=163.42)
316.4.063.3-054.72(497.4=163.42)
Pregledni rad
Primljeno: 6. 12. 2004.

Na osnovi dostupne dokumentacije i dosadašnjih istraživanja Hrvata u Sloveniji zaključili smo da je visok stupanj integracije hrvatskih imigranata u slovensko društvo, dok je slaba integracija unutar vlastite imigrantske skupine. Brzoj integraciji hrvatskih imigranata u slovensko društvo pogodovale su nekoliko faktora: heterogeno iseljavanje, motivi trajnog ostanka, kulturna i religijska sličnost dviju zemalja, blizina teritorija. Nizak stupanj integracije unutar vlastite imigrantske skupine posljedica je dugotrajnijega procesa. Hrvatski imigranti u vrijeme osamostaljenja dviju republika razvijaju potrebu za društvenim okupljanjem i prakticiranjem etničkog identiteta. Od iseljenja do 1990-ih godina hrvatski imigranti nisu osjećali potrebu za etničkim okupljanjem, iako je postojalo nekoliko hrvatskih društava. Hrvati, zajedno s ostalim narodima bivše Jugoslavije, u Sloveniji ulaze u migrantsku populaciju. Nije im priznat status manjine te su time zakinuti za mnoga prava i povlastice koje su zakonom pripisane manjinama. Jedna od posljedica toga jest da se većina hrvatskih imigranata asimilirala u novu sredinu, a u odnosu na prethodni popis stanovništva veći broj ih se izjasnio kao slovenski državljani. Iako postoji nekoliko hrvatskih iseljeničkih društava u Sloveniji, u članstvu društava malo je pripadnika treće i četvrte generacije. Oni su upućeniji prema slovenskoj kulturi nego prema hrvatskoj. Unutar obitelji slabo prakticiraju etnički identitet, a prijeti opasnost i od gubljenja materinskoga jezika. To je posljedica većega broja miješanih brakova, kao i nepostojanje nastave hrvatskoga jezika u slovenskim školama.

UVOD

Analizom dimenzija migracijskoga kretanja (uzroci, posljedice, strukturalne karakteristike) objasniti ćemo procese integracije¹ hrvatskih imigranata u Sloveniji. Hrvatski imigranti u novoj društvenoj sredini prošli su nekoliko procesa prilagodbe i integracije. Prema suvremenoj sociološkoj i antropološkoj literaturi (Živković, Šporer, Sekulić, 1995.; Park, 1950.; Wirth, 1956. i dr.), navode se tri oblika integracije: prilagodba, akulturacija i asimilacija.

Prvi i osnovni oblik integracije jest prilagodba kada iseljenik postaje svjestan osnovnih kulturnih elemenata nove sredine: jezik, običaji, norme ponašanja, vrijednosti i religijske različitosti. Imigrant potpuno ne prihvaća dominantnu kulturu, još je uvijek vezan uz vlastitu etničku skupinu te živi slično kao u staroj domovini.

Drugi oblik integracije jest akulturacija. Iseljenik usvaja najvažnije elemente, poput jezika, normi i vrijednosti. Kulturno se asimilira, ali ne sudjeluje u društvenom životu i nije socijalno integriran.²

Treći i najviši oblik integriranosti jest asimilacija, kada iseljenik prihvaća dominantnu kulturu imigrantskoga društva i sudjeluje u društvenom životu zajedno s domicilnim stanovništvom. U svome izvornom obliku asimilacija je uglavnom shvaćena kao jednodimenzionalan, jednosmjernan proces u kojem manjinska migrantska skupina napušta sve sadržaje vlastite kulture te prihvaća kulturu i modele ponašanja društva primitka (Heršak, 1998., 13).

Procese integracije hrvatskih imigranata analizirat ćemo u odnosu na dvije društvene razine:

- a) unutar imigrantskoga društva
- b) unutar vlastite imigrantske skupine.

Hrvatska i Slovenija do 1991. godine pripadale su istom krugu višenacionalnih država (Austro-Ugarske, Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Kraljevine Jugoslavije i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije). U bivšoj Jugoslaviji (SFRJ), nekada zajedničkoj državi Hrvata i Slovenaca, pokretljivost stanovništva s jednoga teritorija na drugi ubrajala se u unutarnje migracije³ i smatrala se prirodnim procesom, jer je pripadnost zajedničkoj državnoj tvorevini držala oba naroda u stalnom međusobnom kontaktu. Osamostaljenjem dviju država unutarnje migracije postaju međudržavne/međunarodne, poprimaju druge razmjere i zahtijevaju drugačiju pravnu regulativu.

MIGRACIJSKA KRETANJA I OSNOVNE KARAKTERISTIKE HRVATSKIH IMIGRANATA U SLOVENIJI

Prostorna pokretljivost⁴ stanovništva s hrvatskoga teritorija prema slovenskom zamjetna je već u 16. stoljeću, kada se Hrvati sele u nasljedne austrijske pokrajine na sjeverozapadu, u Kranjsku i Štajersku.⁵ Stoljećima su hrvatsko i slovensko sta-

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 14 (2005),
BR. 4-5 (78-79),
STR. 743-756

PERIĆ, M.:
PROCESI INTEGRACIJE...

novništvo u vrlo bliskim kontaktima, jer su godinama bili u sastavu istih zajedničkih država, a i teritorijalno su blizu.

Do 1945. godine Hrvatsku i Sloveniju karakterizira negativan migracijski saldo, tj. više se iselilo u druge dijelove zajedničke države nego što se doselilo na njihov teritorij. Odmah u poslijeratnom razdoblju Slovenija, a nakon toga i Hrvatska, postaju useljenička područja. Pozitivan migracijski saldo Slovenije uglavnom je posljedica doseljavanja stanovništva iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Do 1971. godine broj državljana hrvatske narodnosti povećao se uglavnom doseljavanjem iz Hrvatske, a nakon 1971. godine doseljavanjem Hrvata iz BiH.

Broj Hrvata u Sloveniji stalno se povećavao do 1981. godine. Aktualne su bile i tzv. dnevne, tjedne i sezonske migracije. Hrvati u Sloveniju dolaze kao ekonomski migranti koji se iseljavaju u gospodarski razvijenije dijelove Jugoslavije, zbog otvaranja velikoga broja radnih mjesta i povećane potrebe za radnom snagom. Kao radna snaga sudjeluju u najvećim investicijskim radovima u Sloveniji, kao fizički radnici ili visokoobrazovani stručnjaci. Velik broj sudjeluje u sezonskim i dnevnim poljoprivrednim radovima. U Slovenskom primorju glavna su sezonska radna snaga u ljetnoj turističkoj sezoni.

Sloveniju su naselili Hrvati s područja srednje Hrvatske, Like i Hrvatskog primorja, uglavnom privučeni regionalnim razvojem i prosperitetom Slovenije nakon Drugoga svjetskog rata.⁶ Najviše ih je u gradovima Ljubljani, Mariboru, Celju, Novom Mestu, potom u blizini granice: Brežicama, Metliki, te u primorskom dijelu Slovenije: Izola, Kopar, Piran. Najzastupljeniji su u ljubljanskoj, mariborskoj, obalno-kraškoj i celjskoj regiji. Iako su uglavnom naseljavali gradove, Hrvate nalazimo gotovo po cijelom teritoriju Slovenije.

➔ TABLICA 1
Broj Hrvata u Sloveniji
od 1953. do 2002.

Godina	Broj Hrvata
*1931.	Oko 18 000
*1948.	16 069
1953.	17 978
1961.	31 429
1971.	41 556
1981.	53 882
1991.	52 876
2002.	35 642

Izvor: Statistični urad Republike Slovenije, *Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.*

* Prema podacima koje na osnovi popisa prebivališta iznose M. Klemenčič i V. Klemenčič, 1997., 145-146.

➔ **TABLICA 2**
 Doseljeno stanovništvo
 iz Hrvatske u Sloveniju
 od 1940. do 1971.

Doselili se iz	Do 1940.	1941.-1945.	1946.-1963.	1964.-1971.
Slavonije	294	225	2060	1924
Srednje Hrvatske	2883	1286	12 033	9409
Like, Istre i sj. Primorja	1214	353	6246	3155
Dalmacije	334	242	1495	1313
Ukupno	4725	2106	21 834	15 801

Izvor: *Popis stanovništva i stanova 1971.*

Prema podacima (M. Klemenčič i V. Klemenčič, 1997.) doba i spolna struktura hrvatskih migranata s prebivalištem u Sloveniji pokazuje značajan udio pripadnika muške populacije u dobnoj grupi od 20 do 49 godina.⁷ Prema istim podacima Hrvati su nižega stupnja obrazovanja i ubrajaju se među nekvalificirane ili polukvalificirane radnike.⁸ Najviše ih je zaposleno u sekundarnom i tercijarnom sektoru. Nakon stupanja na snagu Zakona o zapošljavanju stranaca (1992.) porastao je broj zaposlenih "na crno".

INTEGRACIJA HRVATSKIH IMIGRANATA U SLOVENSKO DRUŠTVO

Slovenija je etnički i kulturno pluralističko društvo. Ubraja se u relativno homogene etničke države. Među najmanjim je i najmlađim europskim državama. Nalazi se između Alpa i Jadrana, a graniči s Italijom, Austrijom, Mađarskom i Hrvatskom. Glavni je grad Slovenije Ljubljana, službeni jezik je slovenski, a većina je stanovnika rimokatoličke vjeroispovijedi.

Promjene etničkoga sastava stanovništva na teritoriju Slovenije osobito su značajne nakon Drugoga svjetskog rata uslijed intenzivnih iseljavanja unutar jugoslavenske države. U navedenom razdoblju službena slovenska politika priznaje etnički/kulturni pluralizam te razvija posebnu politiku zaštite nacionalnih manjina. Politika kulturnoga pluralizma obuhvaća i prihvaća kulturne različitosti i smatra da razne etničke grupe mogu ravnopravno zajedno živjeti.

Ustavom iz 1991. godine Slovenija je demokratska republika, pravna i socijalna država. Osigurava posebna prava autohtonim skupinama, Talijanima i Mađarima. Ostale etničke zajednice mogu se kvalificirati u sljedeće kategorije:

– (autohtona) romska zajednica u Sloveniji

– manjinske etničke zajednice u Sloveniji čiji su pripadnici državljani Republike Slovenije, ali njihove etničke zajednice nisu u Ustavu i zakonskoj regulativi: male autohtone etničke zajednice i neautohtone (imigrantske). Imaju slovensko državljanstvo, ali su se doselili u Sloveniju nedavno, nakon Drugoga svjetskog rata

– doseljenici koji nisu državljani Republike Slovenije, ali na njezinu teritoriju imaju stalno ili privremeno prebivalište (M. Domini, ur., 2002., 257).

Nacionalno opredijeljeni	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Slovinci	1 415 448	1 522 248	1 578 963	1 668 623	1 689 657	1 631 363
Talijani	854	3072	2987	2138	2959	2258
Mađari	11 019	10 498	8943	8777	8000	6243
Romi	1663	158	951	1393	2259	3246
Albanci	169	282	1266	1933	3534	6186
Austrijanci	289	254	266	146	126	181
Bugari	49	180	138	103	168	138
Bošnjaci	21 542
Česi	807	584	442	423	315	273
Crnogorci	1356	1384	1950	3175	4339	2667
Grci	24	50	24	15	21	54
Hrvati	17 978	31 429	41 556	53 882	52 876	35 642
Židovi	15	21	72	9	37	28
Makedonci	640	1009	1572	3227	4371	3972
Muslimani	1617	465	3197	13 339	26 577	10 467
Nijemci	1617	732	400	309	298	499
Poljaci	275	222	191	200	196	140
Rumunji	41	48	41	93	115	122
Rusi	593	295	297	189	167	451
Rusini	46	384	66	54	57	40
Slovaci	60	71	75	139	139	216
Srbi	11 225	13 609	20 209	41 695	47 401	38 964
Turci	68	135	52	86	142	259
Ukrajinci	138	190	210	470
Vlasi	9	6	4	16	37	13
Drugi	352	449	293	526	1021	1548

Izvor: Statistični urad Republike Slovenije, *Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.*

❶ **TABLICA 3**
Prebivalište po narodnoj pripadnosti/opredijeljeni, Slovenija, popis iz 1953., 1961., 1971., 1981., 1991., 2002. godine

Nacionalno neopredijeljeni	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Jugoslaveni	...	2784	6616	25 615	12 075	527
Bosanci	8062
Regionalno o.	2652	3932	5187	1467
Drugi	48 588
Nepoznato	211	1154	2678	5301	42 355	126 325
Nisu odgovorili	48 588

❷ **TABLICA 4**
Prebivalište po nacionalnoj pripadnosti i neopredijeljeni u Sloveniji: popisi iz 1953., 1961., 1971., 1981., 1991., 2002. godine

Izvor: Statistični urad Republike Slovenije, *Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.*

❸ **TABLICA 5**
Ukupan broj stanovnika Republike Slovenije: popisi iz 1953., 1961., 1971., 1981., 1991., 2002. godine

Godina	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.
Ukupno	1 466 425	1 591 523	1 679 051	1 838 381	1 913 355	1 964 036

Izvor: Statistični urad Republike Slovenije, *Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.*

U Sloveniji živi i manji broj autohtonih stanovnika nje-mačkoga govornog područja i Židova. To su male zajednice raspršene širom slovenskoga teritorija. Imigrantsku popu-laciju čini 11% ukupnoga stanovništva Slovenije. Pod imi-grantskom populacijom mislimo na doseljenike koji su pri-stigli na ovaj teritorij nakon Drugoga svjetskog rata. Riječ je uglavnom o pripadnicima nekadašnjih jugoslavenskih nara-da, koji su nakon osamostaljenja Slovenije dobili slovensko državljanstvo.

U Sloveniji postoje i imigranti doseljenici koji nemaju slovensko državljanstvo, ali u Sloveniji imaju stalno ili privre-meno prebivalište.

Nakon raspada jugoslavenske federacije Slovenija je zbrinula i veći broj izbjeglica, posebno iz Hrvatske i BiH. Sloven-ske vlasti priznale su im status "izbjeglica", pa su imali sva prava po Ženevskoj konvenciji. Potpisom Deklaracije i među-državnoga sporazuma o povratku izbjeglica riješen je status hrvatskih izbjeglica, pa su shodno tim dokumentima vraćeni u Hrvatsku ili im je omogućeno trajno naseljenje u Sloveniji.

Slovenija je zakonski sankcionirala autohtonost za oko 0,7% neslovenskog pučanstva, dok se ostali Neslovenci (Hr-vati, Srbi, Muslimani, Crnogorci i sl.) smatraju migrantskom populacijom. Uz temeljna prava čovjeka i zabranu diskrimi-nacije, jamči im se pravo na slobodno izražavanje pripadno-sti svome narodu ili nacionalnoj zajednici i izražavanje i nje-govanje vlastite kulture (Ustav Republike Slovenije, čl. 61.) Uz slovensko, oni mogu imati i državljanstvo države iz koje do-laze. Hrvati s boravištem izvan Slovenije, a s legalnim radnim mjestom u toj državi, čine populaciju tzv. dnevnih, odnosno tjednih migranata. Hrvati koji u Sloveniji borave s radnom ili poslovnom vizom (trajnim ili privremenim boravištem) imaju status stranaca.

Nakon stupanja na snagu Zakona o zapošljavanju stra-naca (1992.), svi koji su u trenutku donošenja zakona imali deset godina radnoga staža u Sloveniji dobili su dozvolu na neodređeno vrijeme, dok je ostalima prestao radni odnos po isteku te godine. Studenti i osobe na školovanju u Sloveniji ne smatraju se strancima.

Od školske godine 1993./94. hrvatsko-srpski jezik više ni-je obvezan predmet u petim razredima slovenskih osnovnih škola. Tu je odluku donio 17. 12. 1992. Stručni savjet Republike Slovenije za odgoj i obrazovanje. Dopunske nastave hrvat-skoga jezika i kulture u Sloveniji nema. Hrvatski jezik i knji-ževnost može se studirati na Filozofskom fakultetu u Lju-bljani u okviru studijske grupe hrvatski, srpski, makedonski jezik i književnost.

Iako su Hrvati najbrojnija nacionalna skupina Neslove-naca u Sloveniji, nisu priznati kao autohtona manjina, nego se vode kao imigrantska populacija. Prihvatili su dominantnu

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 14 (2005),
BR. 4-5 (78-79),
STR. 743-756

PERIĆ, M.:
PROCESI INTEGRACIJE...

kulturu imigrantskoga društva, dobro su integrirani i stvorili su nov sustav društvenih veza, učvršćujući svoj status u novoj sredini. Visokospecijalizirani stručnjaci uglavnom tehničkih znanosti najbrže su se uklopili u novu sredinu, a najteže niže obrazovani.

Integraciju hrvatskih imigranata u Sloveniji poduprlo je nekoliko faktora: velika raspršenost na određenom prostoru, pripadnost istom srednjoeuropskom i mediteranskom kulturnom krugu, sličan odnos prema radu i obitelji, religiji, sličnim običajima.

Iz navedenoga uviđamo visok stupanj sličnosti hrvatskih imigranata s domicilnim slovenskim stanovništvom, što ima za posljedicu brzu asimilaciju hrvatskih imigranata u slovensko društvo.

INTEGRACIJA HRVATA UNUTAR VLASTITE IMIGRANTSKE GRUPE

Prije Drugoga svjetskog rata Hrvati su na području današnje Slovenije bili organizirani u nekoliko hrvatskih društava. U Mariboru je djelovalo hrvatsko kulturno društvo Napredak, a imalo je kulturni i prosvjetni značaj, potom Društvo trgovačkih i privatnih službenika. Nakon 1945. godine nema zamjetnih društvenih okupljanja Hrvata u Sloveniji.

Objašnjenje prethodnog: Hrvati koji su se naselili u Sloveniji 1960-ih i 1970-ih godina došli su s namjerom da ostanu trajno. Radilo se o heterogenom doseljavanju u gradska središta: Ljubljani, Maribor, Kranj i Novo Mesto. Oni nisu osjećali potrebu za stvaranjem kulturnih i športskih društava na etničkoj podlozi. Tradicionalan način okupljanja doseljenih Hrvata zabilježen je i primijećen samo u Črnomlju, Trbovlju i djelomično Ljubljani.

Moderni oblik zajedništva i udruga zapaža se u Sloveniji tek nakon osamostaljenja Slovenije i Hrvatske, jer se nakon osamostaljenja dviju država probudila ideja da se osnivaju hrvatska društva.

Godine 1991. utemeljeno je više društava, kao što je npr. Hrvatski kulturni dom u Ljubljani s više podružnica, Hrvatsko kulturno društvo i Hrvatsko društvo. Društva su još osnovana u Mariboru, Kopru, Jesenicama, Velenju i Novom Mestu. Sva su društva uključena u Savez hrvatskih društava, osnovan 1994. godine. Tijekom 1991.-1992. godine društva su se bavila humanitarnom djelatnošću, skupljanjem humanitarne pomoći za Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, a angažirala su se i oko zbrinjavanja izbjeglica. Posebno su se aktivirala na društvenom i kulturnom polju, pridonoseći razvitku hrvatske kulture.

Hrvatska udruga iz Novog Mesta poznata je po organiziranju kulturnih priredbi. U Novom Mestu izlazi i biblioteka *Most* te dvomjesečnik *Hrvatski vjesnik*. Aktivna je i hrvat-

ska iseljenička zajednica župe Zovik i Boće sa sjedištem u Jesenicama, potom Hrvatski klub Komušina iz Škofje Loke.

U Sloveniji postoji Društvo slovensko-hrvatskog prijateljstva, koje surađuje s Društvom hrvatsko-slovenskog prijateljstva iz Zagreba, te ona zajedno podržavaju rad znanstvenih, gospodarskih, kulturnih i drugih ustanova koje se bave hrvatsko-slovenskim vezama.

Važan je i rad Hrvatske katoličke misije u Sloveniji, koja također pridonosi jačem društvenom okupljanju hrvatskih imigranata.

Osim pastoralnih djelatnosti, koje su važne za svaku misiju, ona nastoji udovoljiti kulturnim i društvenim potrebama vjernika. Organizira posjete svećenika pojedinim župama, tzv. "dane župe", gdje hrvatske imigrante posjećuju njihovi župnici. Organiziraju se i provode hodočašća u marijanska svetišta, izleti s djecom da upoznaju kulturnu baštinu, organiziraju se priredbe, posjeti bolesnicima i sl.

U vrijeme Domovinskog rata Hrvatska katolička misija (HKM) organizirala je niz izložbi i predavanja s nacionalnom tematikom.

Važno je spomenuti i misijski informativni listić *Izlazak*, prvi broj kojega je izašao u prosincu 1989. godine.

Opće je poznato da je u hrvatskim društvima u Sloveniji malo pripadnika mlađe generacije. Pod tim mislimo na pripadnike druge i treće generacije koja je uglavnom rođena u Sloveniji. Hrvatski identitet održavaju samo unutar obitelji. Djelomično se identificiraju kao Hrvati i više su orijentirani prema slovenskoj, a manje prema hrvatskoj kulturi.

Važna su istraživanja o razlikama hrvatskih imigranata i njihove djece koja donose sljedeće podatke (V. Požgaj Hadži, K. Medica 1997., 359).

1. Odrasli i djeca najčešće govore oba jezika: hrvatski i slovenski, dok odrasli više upotrebljavaju samo hrvatski, a djeca više slovenski jezik.

2. Većina odraslih sa svojom djecom govore oba jezika, dok većina djece s braćom/ sestrama govori samo slovenski.

3. Odrasli s prijateljima većinom komuniciraju na hrvatskom, a djeca upotrebljavaju oba jezika. Materinski jezik rabe uglavnom za komuniciranje s roditeljima.

4. Odrasli bolje govore, čitaju i pišu hrvatski od slovenskog, a djeca obratno.

Kako bi se održao materinski hrvatski jezik u Sloveniji, nužno je uvođenje dopunske nastave hrvatskog jezika i kulture te raznih oblika usavršavanja hrvatskoga jezika i upoznavanja kulture, pri čemu je potrebna pomoć matične države i države u kojoj žive.

Brzu integraciju i gotovo potpunu asimilaciju ubrzava i velik broj miješanih brakova između Slovenaca/ki i Hrvata/

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 14 (2005),
BR. 4-5 (78-79),
STR. 743-756

PERIĆ, M.:
PROCESI INTEGRACIJE...

ZAKLJUČAK

ica, i to poglavito među inteligencijom. Oni su uglavnom daleko od vjerskog i kulturnog te gotovo svakog drugog organiziranog oblika javnog djelovanja svojih sunarodnjaka.

Prema posljednjem popisu stanovništva Slovenije, znatno je manji broj Hrvata u odnosu na prethodno razdoblje, što možemo pripisati činjenici da se većina hrvatskih građana izjasnila kao slovenski državljani.

Slaba je integriranost hrvatskih imigranata unutar vlastite imigrantske skupine. Na to je utjecalo nekoliko faktora: heterogeno doseljavanje, nepostojanje organiziranih društvenih okupljanja na etničkoj osnovi, miješani brakovi, slabo prakticiranje etničkog identiteta unutar obitelji.

Osjetnije iseljavanje Hrvata u Sloveniju bilježi se nakon Drugoga svjetskog rata. Riječ je o ekonomskim migracijama unutar jugoslavenskoga teritorija u Republiku Sloveniju uslijed procesa ubrzane industrijalizacije i tamošnje potrebe za radnom snagom. U Sloveniju se iseljavaju Hrvati s područja srednje Hrvatske, Like i Hrvatskog primorja, naseljavajući slovenska urbana središta. Osim trajnog iseljavanja na slovenski teritorij, značajan je udio i privremenog iseljavanja, tzv. dnevne, tjedne i sezonske migracije.

Analizirajući procese integracije hrvatskih imigranata u odnosu na dvije društvene razine unutar slovenskoga društva i vlastite imigrantske skupine, zaključili smo da je integracija hrvatskih imigranata u slovensko društvo visoka, a unutar vlastite imigrantske skupine niska.

Mnogi su faktori utjecali na brzu integraciju hrvatskih imigranata u slovensko društvo: pripadanje istom kulturnom krugu, blizina mjesta iseljavanja, iste vrijednosti, religija. Posljedica toga jest gotovo potpuna asimiliranost hrvatskih imigranata. Iako Slovenija razvija politiku kulturnoga pluralizma, status manjine dodijeljen je samo Mađarima i Talijanima, a Hrvati su samo dio imigrantske populacije sa znatno manjim pravima i zakonima nego što ih uživaju manjine.

Slaba je integriranost hrvatskih imigranata unutar vlastite iseljeničke grupe. Heterogeno doseljavanje, motivi trajnog odlaska ili tek privremene migracije nisu razvijali potrebu Hrvata da se okupljaju na etničkoj osnovi.

U doba iseljavanja Hrvatska i Slovenija bile su republike unutar iste države, pa se iseljavanje s jednoga teritorija na drugi smatralo prirodnim procesom. Osamostaljenjem dviju Republika i definiranjem Hrvata kao migrantske populacije te drugačijom pravnom regulativom razvija se potreba hrvatskih imigranata za društvenim okupljanjem i isticanjem vlastita etničkog identiteta.

Osnovano je nekoliko hrvatskih društava, koja su bila osobito aktivna u vrijeme Domovinskog rata.

Značajan je rad i Hrvatske katoličke misije, koja okuplja hrvatske imigrante i mladež ne samo u pastoralnim aktivnostima nego i u raznim kulturnim aktivnostima.

U društvima je malo mlađih članova, djece iseljenika. Unutar obitelji slabo prakticiraju svoj etnički identitet, što se zaključuje po rijetkoj upotrebi materinskoga jezika. Tome pridonose i miješani brakovi, pa su djeca hrvatskih imigranata upućenija prema slovenskoj, a manje prema hrvatskoj kulturi. Jedan je od razloga i ukidanje hrvatsko-srpskog jezika kao obaveznog u petim razredima osnovne škole, a dopunske nastave hrvatskoga jezika gotovo i nema.

U odnosu na prethodni popis stanovništva Republike Slovenije, Hrvata je znatno manji broj, što se može pripisati činjenici da se većina hrvatskih imigranata opredijelila kao slovenski državljani.

U budućnosti predviđamo da će se hrvatski imigranti sve više izjašnjavati kao Slovenci, poglavito njihova djeca, koja su gotovo potpuno asimilirana. Zbog neuživanja mnogih prava koja su zakonom propisana za manjine (subvencije unutar proračuna, subvencioniranje kulturnih aktivnosti i manifestacija i dr.) moguća je manja aktivnost hrvatskih društava i slabiji interes kod mlađih (djece imigranata).

Nemogućnost učenja hrvatskoga jezika u slovenskim školama (čak ni u okviru dopunske nastave) i slabo komuniciranje unutar obitelji ubuduće bi moglo dovesti do potpunog gubitka hrvatskoga identiteta.

Prema procjenama nekih znanstvenika (E. Lučev, V. Požgaj Hadži), može se očekivati da će tek pripadnici treće generacije Hrvata nakon potpune integracije i preuzimanja svih vrijednosti u zemlji u kojoj su rođeni intenzivnije početi istraživati svoje korijene i pokazivati jači interes za zemlju svojih predaka.

BILJEŠKE

¹ Pod pojmom *integracija* razumijevamo riječ koja potječe od latinskog pridjeva *integer* – netaknut; obuhvaća ideju neoštećenosti, čitavosti, cjelovitosti, nepomiješanosti; u znanosti ima ponajprije značenje čitavosti, cjelovitosti; u migracijskoj politici kasnih 1970-ih i 1980-ih godina često se govorilo o potrebi integracije (starih) imigranata u društveni život zemlje useljavanja, kao o programima za njihovu "reintegraciju" u društveni život nakon povratka u zemlju podrijetla; tzv. "integracijska politika" u zapadnoeuropskim zemljama prikazivala se kao pokušaj izbjegavanja negativnih psihokulturnih i općedruštvenih posljedica i nasilne asimilacije i segregacije; polazilo se od zamisli da migrante iz drugih kultura, što uključuje i drukčiju vjersku i jezičnu pripadnost, treba povezati u cjelinu uz uzajamno prilagođavanje i prihvaćanje manjine od većinskoga ljud-

stva; polazilo se pritom od općega načela kulturne mnogobitnosti (Heršak, 1998., 83-84).

² Izraz *akulturacija* prvi je uveo 1880. John Wesley Powell, utemeljitelj i ravnatelj Ureda za američku etnologiju, a u širu upotrebu uvode ga 1930-ih američki antropolozi: Robert Redfield, Ralph Linton, Melville Jean Herskovits. Odredili su akulturaciju u odnosu prema onim pojavama koje nastaju kada skupine pojedinaca, nositelja različitih kultura, uđu u interakcije u dugu i izravnu dodiru, što pak pokreće transformacije izvornih kulturnih modela jedne ili objiju skupina. Danas se izraz rabi u kulturnoj antropologiji i sociologiji da bi označio promjene i adaptacije u društvu nakon dodira s drugim kulturama te posljedice tih dodira, uključujući i stvaranje novih, odnosno miješanih, kulturnih sklopova. U imigracijskim uvjetima akulturacija znači proces kulturne promjene pokrenut preseljenjem pojedinaca i skupina iz njihovih izvornih društava i kulturnih sredina u nova sociokulturna okruženja te stupanj stjecanja sadržaja kulturnih i društvenih vrijednosti i obilježja imigracijskoga društva. (Heršak, 1998., 4-5).

³ Pod pojmom *unutarnja migracija* mislimo na prostornu pokretljivost ljudi koja ne prelazi preko državnih granica (Heršak, 1998., 143).

⁴ Pod pojmom *migracija* ili *prostorno kretanje*, *pokretljivost stanovništva* razumijevamo promjenu mjesta življenja. Vrstu migracija određujemo prema prostornom određenju – smjeru kretanja, vrsti granice koje se prelaze, udaljenosti, prema broju sudionika u procesu, prema vremenu trajanja (trajni pokreti ili privremeni) i načinu kako se odvija (dobrovoljna, prisilna i sl.) te prema motivu što pokreće seljenje (Heršak, 1998., 142-143).

⁵ Hrvatska i Ugarska 1527. godine ulaze u sastav Habsburške Monarhije, pa se od tada do 1917. godine hrvatski i slovenski narod razvija unutar habsburške države i istoga srednjoeuropskog kulturnog i gospodarskog sustava. Naseljavanje uskoka u Žumberak započinje 1530. godine, a u doba Mletačke Republike dalmatinski i lički Hrvati naseljavaju područje Koparštine i Slovenskog primorja (Klačić, 1988.).

⁶ Njihovu raspršenost po cijelom teritoriju Slovenije omogućile su dobre prometne veze i proces decentralizirane urbanizacije.

⁷ Godine 1981. u toj kategoriji bilo ih je 61,7%, a 1991. godine 55,7%.

⁸ Godine 1981. najveći ih je postotak s nezavršenom osnovnom i osnovnom školom, a situacija je podjednaka i 1991. godine.

LITERATURA

Čačić Kumpes, J. (ur.) (1999.), *Kultura, etničnost, identitet*, Zagreb, Institut za migracije i narodnosti, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo.

Čačić Kumpes, J. (2003.), Politike reguliranja kulturne i etničke različitosti: o pojmovima i njihovoj upotrebi, *Migracijske i etničke teme*, 20 (4): 143-159.

Domini, M., Anić, J. (1997.), Hrvati u Sloveniji: migracijski procesi na slovensko-hrvatskim prostorima. U: M. Domini (ur.), *Hrvati u Sloveniji* (str. 127-137), Zagreb, Institut za migracije i narodnosti – Zagreb.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 14 (2005),
BR. 4-5 (78-79),
STR. 743-756

PERIĆ, M.:
PROCESI INTEGRACIJE...

Domini, M. (ur.) (2002.), *Mañjine i prekogranična suradnja u Alpsko-Jadranskom prostoru*, Zagreb, Željeznička tiskara.

Heršak, E. (ur.) (1998.), *Leksikon migracijskoga i etničkoga nazivlja*, Zagreb, Institut za migracije i narodnosti, Školska knjiga.

Izhodišća za evaluaciju kurikularne preнове vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji (1999.), Nacionalna komisija za uvajanje in spremljanje novosti in programov v uzgoji in izobraževanju. Ljubljana, Ministarstvo za školstvo in šport.

Ivanjko, Š. (1997.), Organiziranost i položaj Hrvata u Sloveniji. U: M. Domini (ur.), *Hrvati u Sloveniji* (str. 155-267), Zagreb, Institut za migracije i narodnosti – Zagreb.

Klaić, V. (1988.), *Povijest Hrvata*, sv. 5., Zagreb, Nakladni zavod Matice hrvatske.

Klemenčić, M., Klemenčić, V. (1997.), Hrvati v Sloveniji glede na podatke popisov prebivalstva. U: M. Domini (ur.), *Hrvati u Sloveniji* (str. 139-162), Zagreb, Institut za migracije i narodnosti – Zagreb.

Lučev, E. (1997.), Problemi druge generacije Hrvata u Sloveniji. U: M. Domini (ur.), *Hrvati u Sloveniji* (str. 243-248), Zagreb, Institut za migracije i narodnosti – Zagreb.

Lučev, E. (2002.), Autohtonost Hrvata u Sloveniji, *Migracijske i etničke teme*, 16 (3): 301-303.

Park, R. (1950.), *Race and culture*. Glencoe, III: Free Press.

Popis stanovništva, domaćinstava i stanova (SFRJ), Beograd, 1971.

Požgaj Hadži, V., Medica, K. (1997.), Hrvatski jezik u Sloveniji. U: M. Domini (ur.), *Hrvati u Sloveniji* (str. 359-372), Zagreb, Institut za migracije i narodnosti – Zagreb.

Prpa, M. (1997.), Pastoralna djelatnost među hrvatskim katolicima u Ljubljanskoj nadbiskupiji (i Sloveniji). U: M. Domini (ur.), *Hrvati u Sloveniji* (str. 387-401), Zagreb, Institut za migracije i narodnosti – Zagreb.

Statistični letopis Republike Slovenije, 1995., 1996., Ljubljana.

Statistični urad Republike Slovenije, *Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj* 2002.

Ustav Republike Slovenije (1991.), Ljubljana.

Wirth, L. (1956.), *The Ghetto*. Chicago University of Chicago Press.

Žitnik, J. (2003.), Immigrants in Slovenia: Integration Aspects, *Migracijske i etničke teme*, 20 (4): 221-242.

Živković, I., Šporer, Ž., Sekulić, D. (1995.), *Asimilacija i identitet*, Zagreb, Školska knjiga.

The Process of Integration of Croatian Immigrants into Slovenia

Marina PERIĆ
Institute for Migrations and Nationalities, Zagreb

Based on available documentation and research of Croats in Slovenia it has been concluded that there is a high degree of

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 14 (2005),
BR. 4-5 (78-79),
STR. 743-756

PERIĆ, M.:
PROCESI INTEGRACIJE...

integration of Croatian immigrants within Slovenian society, but a very weak integration in their own immigrant group. Rapid integration of Croatian immigrants within Slovene society has been enhanced by a number of factors: heterogeneous emigration, motives of permanent stay, cultural and religious similarity between the two countries, closeness of territory. A low degree of integration within their own immigrant group is the result of a long-term process. In the period when the two Republics gained independence the Croatian immigrants developed the need for social gathering and practising ethnic identity. From the period of migration up to the nineties Croatian immigrants did not feel the need for ethnic gathering although there existed several Croatian associations. Croats, together with the other peoples of former Yugoslavia in Slovenia, belong to the migrant population. Their minority status has not been recognised, causing them to be deprived of many rights and privileges secured by law for minorities. One of the consequences is that most Croatian immigrants have assimilated into their new environment, and with regard to the previous census most have declared themselves as Slovene citizens. Although there are several Croatian emigrant associations in Slovenia, they include a small number of third and fourth-generation members. The latter are more oriented towards Slovene culture. They seldom practise ethnic identity in the family, and there is also the threat of forgetting their mother tongue. All this is the result of a larger number of mixed marriages, as well as of the absence of Croatian language teaching in Slovene schools.

Integrationsprozesse kroatischer Einwanderer in Slowenien

Marina PERIĆ
Institut für Migrationen und Nationalitäten, Zagreb

Aufgrund verfügbarer Dokumente und bisheriger Untersuchungen über die in Slowenien lebenden Kroaten kann man schließen, dass die Integration der kroatischen Einwanderer in der slowenischen Gesellschaft weit fortgeschritten ist, dass jedoch zwischen den Einwanderern untereinander nur sehr schwache Beziehungen bestehen. Die zügige Integration der kroatischen Einwanderer in der slowenischen Gesellschaft wurde durch verschiedene Faktoren beschleunigt: uneinheitliche Abwanderung aus den Heimatgebieten, beabsichtigter Daueraufenthalt, kulturelle und religiöse Ähnlichkeit zwischen Kroatien und Slowenien, geografische Nähe. Die nur gering ausgeprägte innere Integration (innerhalb der Einwanderergemeinschaft selbst) geht auf einen langwierigen Prozess zurück. Als die einstigen jugoslawischen Teilrepubliken Kroatien und Slowenien ihre politische Selbstständigkeit erreichten, zeigte sich unter den

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 14 (2005),
BR. 4-5 (78-79),
STR. 743-756

PERIĆ, M.:
PROCESI INTEGRACIJE...

in Slowenien lebenden Kroaten das Bedürfnis, zusammenzukommen und ihre Volksidentität zu manifestieren. Dieses Bedürfnis entwickelte sich erst in den 90er-Jahren, obwohl es in Slowenien schon vorher einige kroatische Vereine gegeben hatte. Mit den übrigen Völkern Ex-Jugoslawiens stellen die Kroaten in Slowenien eine Migrantenbevölkerung dar. Sie werden jedoch nicht als Minderheit anerkannt und kommen daher nicht in den Genuss von Rechten und Vorrechten, die Minderheiten von Rechts wegen eigentlich zustehen. Daraus ergab sich u.a. die Konsequenz, dass sich die meisten kroatischen Einwanderer innerhalb des neuen Lebensumfelds assimiliert haben, und bei der letzten aktuellen Volkszählung haben sich – im Unterschied zur vorigen – die meisten als slowenische Staatsbürger deklariert. Wenn es auch in Slowenien mehrere Vereine kroatischer Einwanderer gibt, so befinden sich unter ihren Mitgliedern jedoch nur wenige, die der dritten und vierten Generation angehören. Diese sind eher an der slowenischen Kultur orientiert. Innerhalb der Einwandererfamilien kommen die Züge der eigenen Volksidentität kaum zum Ausdruck, und der Muttersprache droht das Vergessen. Dies wiederum ist eine Folge vermehrt auftretender Mischehen wie auch des Umstandes, dass an slowenischen Schulen kein Kroatisch unterrichtet wird.